

Folk på Fornebu

Innbyggermedvirkning til nytt
planprogram for Flytårnet på
Fornebu

April 2021 for Bærum Kommune

Innhold

Introduksjon	
1 - Målsetting, metoder og utvalg	3
2 - Fornebu som sosialt og kulturelt sted	4
Temaer for medvirkning	
3 - Å flytte til Fornebu	5
4 - Stedstilhørighet og sosiale nettverk	6
5 - Flytårnområdets identitet og tilbud i dag	8
6 - Mobilitet	11
7 - Natur og grønt	13
8 - Boligbygging og boligområder	14
9 - Næring, byliv og funksjoner	15
10 - Bibliotek som møteplass	16
Oppsummering	17

1 - Målsetting, metoder og utvalg

Byantropologene har i forbindelse med denne rapporten samarbeidet med et tverrfaglig konsulentteam bestående av LPO Arkitekter, Grindaker, Rambøll, Vill Energi og NIKU, som står bak det nye planprogrammet. Vi vil også rette en takk til antropolog Trine Olsen, som har delt av sin innsikt etter samtaler med folk på Fornebu. Innsamling av data og innspill foregikk i vinterperioden 2020 til 2021.

Formålet med rapporten er å gi et innblikk i hvordan Fornebu oppleves som et sted for beboere i dag, og hvilke behov og potensial som finnes i området generelt og i Flytårn-området spesifikt. Målet har også vært å avdekke eksisterende kvaliteter og positive identitetsmarkører som man bør imøtekomme og bygge videre på i planprogrammet.

Rapporten er basert på syv dybdeintervjuer med beboere i alderen 30 til 75 år på Fornebu og to verksteder med totalt åtte elever i 10. klasse fra Hund Sund skole. Intervjuene ble gjennomført via Zoom på grunn av gjeldende retningslinjer for Coronapandemien, mens ungdomsverkstedene ble avholdt fysisk på Hund Sund skole. Totalt hadde vi med oss åtte elever, hvorav seks gutter og to jenter. Vi snakket med dem om hvilke steder som er og har vært viktige for dem gjennom tiden på ungdomskolen, og hva som kan bidra til å gjøre Fornebu et attraktivt sted for ungdom i fremtiden.

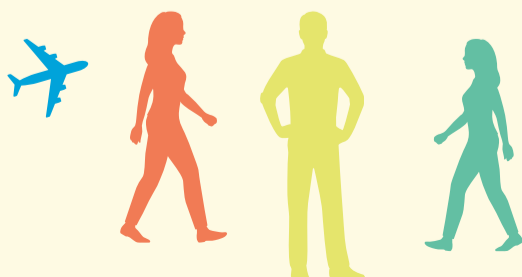
Disse gruppene er valgt for å gi innsikt i motivasjonsfaktorer for å flytte til og bli boende på Fornebu, behovet og plasseringen av flere funksjoner som imøtekommer ungdoms behov (bl.a. plassering av

ungdomsskole) og se livet på Fornebu i et livssyklusperspektiv. Tematikken som ligger til grunn for intervjuene og verkstedene springer ut av kapitlene i planprogrammet, og er vektlagt etter innspill og ønske fra prosjektets konsulentteam i samråd med Bærum kommune.

Bærum kommune har en egen strategi og gjennomføring av medvirkning på Fornebu som går på tvers av planområdene. Denne rapporten konsentrerer seg kun om planprogrammet for Flytårnet, og må ses som et supplement men gjerne i sammenheng med kommunens prosess. Som rådgivende konsulent innen feltet medvirkning vil vi understreke viktigheten av å følge opp og vise resultatene til befolkningen fortløpende gjennom de lange planprosessene. Man bør synliggjøre grep som er gjort, og hvordan disse grepene reflekterer innspill fra befolkningen.

Vi vil også oppfordre kommunen til å bruke temaene som er arbeidet med i denne rapporten til å gjøre utfyllende og mer tilspisset medvirkning med berørte grupper. Siden området preges av store og overordnede planprosesser som kan oppfattes som uoversiktlige og uhandgripelige for befolkningen selv, kan midlertidighet og sosiale tiltak i eksisterende bygg og byrom bidra til å styrke tillitsforholdet mellom kommune og innbygger og skape liv i gater og bygg mens området er i utvikling.

Denne rapporten er skrevet av Catharina Sletner fra Byantropologene med bistand fra praktikanter fra Universitetet i Oslo: Marcus Finn og Ulrik Skuterud.

2 - Fortid og fremtid: Fornebu som sosialt sted

Fornebu er et sosialt sted og befolkningen her representerer et mangfold av meninger. Det er mye følelser involvert når man snakker med folk om Fornebu. Her er det et eksisterende kulturliv og et historisk narrativ som henger tett sammen med den forhenværende flyplassen. Et eksempel som illustrerer dette godt er mannen som driver frukt og grønt-handelen på Fornebu S. Han var selv purser på Fornebu flyplass. Det finnes mange historier om folk som hadde jobb på flyplassen og som har blitt boende i området. De har på den måten skapt tilknytning til stedet basert på det området en gang var. Samtidig er det mange nye tilflyttere i området. Disse har gjerne blitt trukket hit fordi området tilbyr en landlighet og åpenhet man ikke finner i Oslo, eller en mer urban kvalitet som man ikke finner i andre deler av kommunen.

Hovedfokuset for denne rapporten ligger på å fremheve de opplevde kvalitetene og behovene som finnes på

Fornebu. De sosiale og kulturelle aspektene ved Fornebu som sted er viktige for å kunne planlegge godt for fremtiden. Siden Flytårnet og området rundt, som en beboer beskriver som "indrefiletten" på Fornebu, så tydelig kobler sammen fortid og fremtid, finnes det nettopp her et stort potensial for å tilføre møteplasser og sosialt liv som kan komme hele Fornebu til gode. De ulike temaene som folk har reflektert rundt i samtalene i dette prosjektet, kan alle sammen forstås under hovedtematikken Fornebu som et sosialt sted med verdi for de som bor og skal flytte hit i fremtiden.

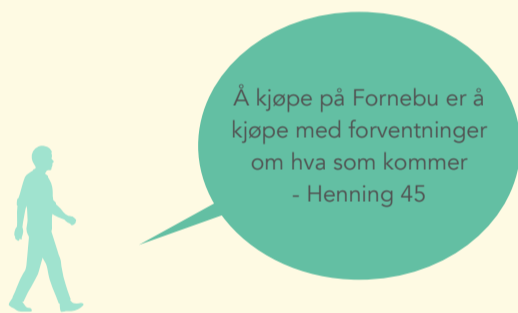

I restauranten Odonata finner man tydelige tegn etter fortidens Fornebu.

3 - Å flytte til Fornebu

For mange tilflyttende har motivasjonen for å velge Fornebu vært naturkvalitetene, at det oppleves som barnevennlig, og med lettvent nærhet til knutepunkter og kollektivtransport. Flere ønsker å ha turmuligheter som en viktig del av hverdagen, både for eldre, og familier med barn. En av beboerne forteller at de hadde blitt kjent i området gjennom å gå mange turer, og at det var derfor de flyttet til Fornebu fra Skøyen.

Foreløpig er det et begrenset tilbud av byliv på Fornebu, men de fleste har også en forståelse av at området er under utvikling. En beboer forklarer at det er viktig at prosjektet ikke bare blir en "dumpingplass" for utbygger, men at det blir sånn som de har planlagt, og at det ikke faller sammen etter å ha solgt boliger.

En kvinne i tredveårene, som har bodd på Fornebu siden 2014 forteller at hun har fulgt med på utviklingen, og at det har blitt bedre underveis. Hun sliter med beinproblemer og flyttet til Fornebu fordi det er et sted det er enkelt å være aktiv og komme seg ut.

Av ungdommene i 10. klasse fra Hundsvund bor mange i eneboliger, men noen bor også i blokker. På spørsmål om foreldrene har bodd der de bor nå i flere generasjoner, forteller noen at foreldrene flyttet til Fornebu da de skulle etablere seg med barn. Området har altså vært et attraktivt sted for småbarnsfamilier i tidligere generasjoner.

Selv om Fornebu er attraktivt for familier med barn, så deler flere beboere samme bekymring angående ungdommen på Fornebu. Det er lite tilrettelagt for denne generasjonen unge. De savner flere tilbud for ungdom, og legger til at det også er viktig for at

nåtidens småbarnsfamilier skal kunne bli boende og at barna som vokser opp har tilbud gjennom alle livsfaser.

"Hva skjer når de små barna som flytter hit blir ungdommer?"

Spørsmålet kommer fra en eldre mann som ser bekymringsfullt på området som et sted å vokse opp. Selv flyttet han og kona hit på bakgrunn av interessen i området rundt Flytårnet, særlig likte de kulturlivet og miljøet rundt kunstnergaten. Han har lagt merke til at folk flytter både fra og til Fornebu, og er bekymret for at de pågående planprosessene ikke klarer å ha en god nok felles retning slik at man kan tilby noe for alle, på tvers av alder og interesse. Ungdommene fra Hundsvund er tydelige på at de ikke kommer til å bli boende på Fornebu når de er ferdige med skolegang.

En kvinne i 70-årene legger vekt på de sosiale nettverkene på Fornebu som det som skaper trivsel. For henne er Fornebu det perfekte stedet å bo, siden mange deler hennes ønske om å leve ut en sosial pensjonisttilværelse. Hun håper nettverktingen kan gjøre det attraktivt for flere generasjoner å bosette seg her:

"Man må bygge videre på nettverkene når det kommer nye mennesker til."

Viktig innsikt for planprogrammet

- Folk flytter til Fornebu for naturen og nærhet til kollektiv transport
- Man vet at Fornebu er under utvikling, og har flyttet hit med forventninger til fremtiden
- Manglende muligheter og tilrettelegging for unge voksne og ungdommer gjør at Fornebu ikke er et sted man kan bli boende hele livet.

4 - Stedstilhørighet og sosiale nettverk

Beboerne her er opptatt av at fremtidens Fornebu skal ha noe for alle, for det er ikke helt slik det oppleves i dag. Som nevnt er det en forståelse fra beboerne at stedet er under utvikling, og de vet at de har bosatt seg her i visshet om at det kommer til å være bråk før det blir skikkelig bra.

“Vi kommer til å oppleve mye boring”.
- John 68 år

Felles for beboere og ungdom på Fornebu er at man ikke har veldig lang stedstilknytning i området og folk er derfor opptatt av å bli kjent og få et nytt nettverk. For visse aldersgrupper finnes altså dette nettverket allerede. De eldre i pensjonistalder er veldig synlige på Fornebu, og de har vært flinke til å organisere seg. For andre generasjoner og grupper mangler det fysiske møteplasser for at nettverk og stedstilhørighet skal kunne etableres. Har man små barn, møter man andre foreldre gjennom skole og barnehage, men det mangler interessebaserte arenaer for unge voksne uavhengig av barn. At Fornebu oppleves som nytt og er under utvikling, nevnes som en positiv ting for sosiale nettverk. Nettopp det å være sammen om det nye, kan være med på å hjelpe beboere til å stifte nye bekjentskaper:

“Siden det er nye boliger her, er alle interessert i å bli kjent med hverandre. Det er kult. Det er holdningen til mange her ute”.
- Siri 72 år

Under pandemien har det blitt vanskeligere å møte andre, men vi får høre av en beboer at andelsåkeren er et fint sted å møtes:

“Åkeren er perfekt i koronatid, der kan vi møtes, dyrke og holde avstand. Man får eierskap til jorda. Det er det eneste stedet jeg møter folk. Alle dyrker og høster av det samme.”
- Sara 34 år

Andelsåkeren er et midlertidig tilbud som setter beboerne i fysisk kontakt med jorda på Fornebu, og kan ses som en positiv motsetning til store og u håndgripelige planprosesser man ikke rår over som beboer.

Det finnes en oppfatning om at man egentlig ikke har så mye man skulle sagt som beboer på Fornebu. En kvinne har et sterkt ønske om å bidra mer til medvirkningen i området:

“Vi opplever at det er mye som er bestemt allerede, at det er mye vi ikke kan påvirke. Det er vi som skal bo her videre og som skal trives her!”

En slik oppfatning kan ses i sammenheng med stedstilhørighet. Økt innflytelse på omgivelsene gir større eierskap, som igjen kan bidra til at folk blir boende over lang tid.

Viktig innsikt for planprogrammet

- Fysiske møteplasser trengs for å sikre sosial aktivitet for alle generasjoner og grupper
- Midlertidige tilbud kan generere eierskap og starte sosiale nettverk i pågående planprosesser
- Grundig medvirkning bør skje i god tid før viktige planmessige beslutninger tas, slik at innbyggere har en reell mulighet til å påvirke utforming og utbygging.
- Andelsåkeren er en viktig positiv erfaring som er sosialt samlende og man bør bygge videre på denne i fremtiden.

Andelslandbruk på Fornebu har brakt beboerne nærmere både det fysiske stedet og hverandre.

5 - Flytårnets identitet og tilbud i dag

Flytårnområdets identitet bærer mest preg av aktiviteten og miljøet i og rundt kunstgaten. Dette oppleves som både positivt og negativt, avhengig av hvem vi snakker med. De fleste er veldig opptatt av å bevare eksisterende bebyggelse, da den gir gode assosiasjoner til fortiden og er av en estetisk kvalitet som vekker trivsel. En beboer forklarer: *“Flytårnet er en del av Fornebus profil”*.

Det er en felles oppfatning blant alle beboerne vi snakker med, at man bør gi nytt liv til de gamle strukturene. Likevel oppleves miljøet og kunstgaten som lukket og ekskluderende for de som ikke kjenner folk der eller er engasjert selv:

Skal man ta i bruk de gamle strukturene, må det endres og gjøres åpent og inkluderende for alle.

Dette kan bidra til en mer samlende identitet enn den som finnes i dag.

Det er også et stort ønske fra beboerne om å få mer belysning, og triveligere områder rundt flytårnet. En beboer forklarer at det er mange mørke kroker som trenger mer lys, og at undergangene oppfattes som mindre trivelige å gå i. Spesielt rundt Telenor Arena og bak flytårnet er det ubehagelig og lite trivelig for fotgjengere.

Selv om kunstmiljøet oppleves som lukket for noen, er alle de spurte likevel positive til flytårnområdet som et kunst- og kultursted, og at det i dette ligger et stort uforløst potensiale. Derfor bør man se på muligheter for å skape bedre synergier mellom kunstgaten og andre institusjoner på Fornebu. Et fremtidig bibliotek med kulturhuspreg kan kobles på, og det foreslås også å la elever ved skolene i området benytte atelierer og verksteder for å inspirere i kunst- og håndtverkfag.

Flytårnområdet er populært i forbindelse med arrangementer, og kaféen Odonata tilbyr servering. Det er likevel et ønske om å gjøre området til et mer åpenbart “stoppested på gåturen” og dermed koble området bedre til resten av Fornebu.

Elevene i 10. Klasse på Hundsunnd opplever Flytårnet som et fjernt sted de sjelden oppsøker, og som ikke er tilrettelagt for dem. De omtaler området som en “lagerplass”. Det eneste som har trukket dem dit for egen maskin er et stoppested på Pokemon Go-appen.

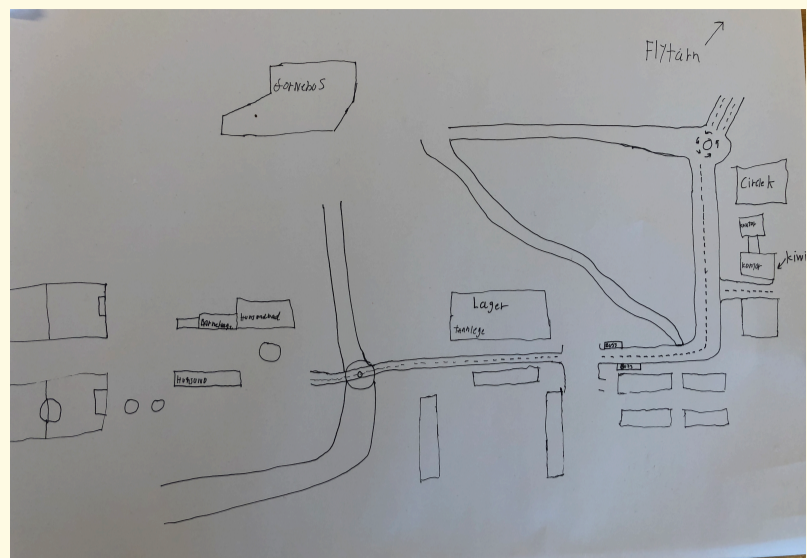
De har en større tilknytning til Telenor arena, hvor ungdom som spilte fotball pleide å ha treninger. De uttrykker at de savner å ha en innebane hvor de kan trene, og forklarer at om vinteren er det mindre tilbud.

“Det er nærme Telenor arena da. Vi pleide å spille fotball der. Det var tider det.”

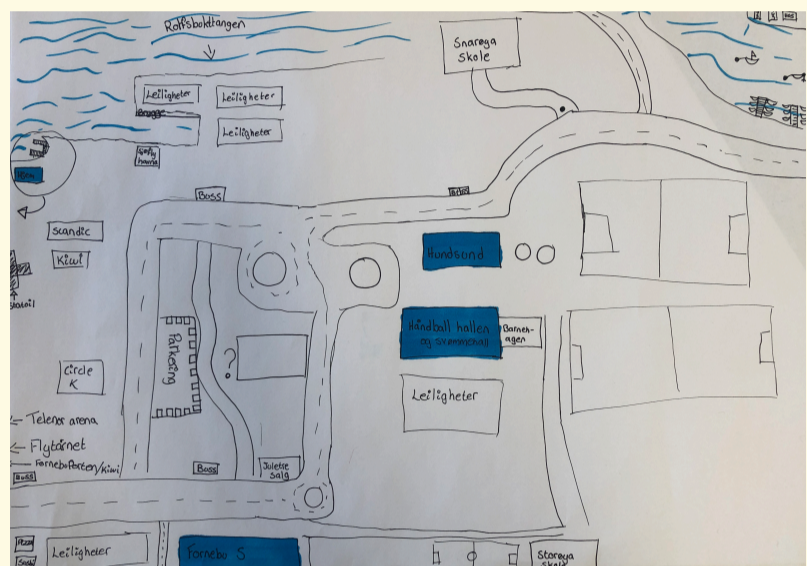
- Henrik 15 år

Som en del av verkstedet med ungdommene gjorde vi øvelsen “mental mapping” der de fikk tegne sitt nærmiljø med de viktigste stedene de brukte og bevegelsesmønstre mellom disse. Ikke overraskende dreide mye av hverdagens seg om skole og idrettstreninger, mens Fornebu S utpekte seg som det

viktigste stedet å dra etter skoletid. Kartene viser flere ting, som vi kommer til i de følgende temaene, men ett funn kommer særlig tydelig frem når vi ser på ungdommenes kart over sitt nærmiljø. Flytårnet og området rundt havner ikke innenfor deres ramme for bevegelse på Fornebu, og befinner seg dermed også utenfor deres mentale hverdag. Samtidig understreker ungdommene at de ikke opplever den fysiske avstanden fra Hundsvand og Fornebu S som særlig lang eller kronglete, noe som viser at avstanden bygger på sosiale faktorer. Det er vanskelig å få elevene til å si noe utfyllende om flytårnet, fordi de er der så sjelden. Med andre ord krever det tydelig tilrettelegging for at dette skal bli et sted som også er et hengested for ungdom.

I mental mapping-øvelsen markerte ungdommene sine "varme steder" - altså steder de bruker mye. Vi forteller dem at det skal plasseres en ny ungdomsskole, og da er de veldig opptatt av at den bør ligge nærme Fornebu S og McDonalds. Dette kan tolkes som at en ny ungdomsskole bør ha funksjoner tett på som man kan benytte etter skoletid. Å koble ungdommenes "varme steder" med plassering av ny skole er viktig.

Elevene tegner sitt Fornebu

"Flytårnet og de gamle byggene må bevares, men brukes annerledes. Man må la seg inspirere av East End London - forvandling av gamle industribygg. "
Anne 70 år

Identiteten kan drepes ved å fortette og ta luften fra sentrum.
Samspill mellom sentrum og boliger.
Balanse.
- Jørgen 67 år

Viktig innsikt for planprogrammet

- Ta vare på verdien med kunstidentiteten, men utvide for flere hvis det skal fungere i en større sammenheng.
- Innendørsaktiviteter for ungdom i dette området vil skape bedre koblinger og økt mangfold.
- Kunst og kultur er et godt utgangspunkt for kobling til andre sosiale funksjoner og møteplasser.

6 - Mobilitet

Ungdommene på Hundsvund forflytter seg mest med buss eller blir kjørt av foreldre i bil til treninger og aktiviteter utenfor Fornebu. Til skolen er det flere som sykler, selv om det oftest gjelder guttene. El-sparkey sykkel er også ofte brukt, men oppfattes som litt dyre. Alternativt har det tidligere vært et eget el-sparkey sykkeltilbud på Fornebu som både var billig og populært, men som nå er blitt tatt over av TIER. Ungdommene kunne gjerne ønske seg tilbake noe slikt. Et annet konkret ønske fra elevene på Hundsvund var å åpne opp busstoppet ved rundkjøringen før Fornebu S, slik at avstandene ble kortere. Bussen stoppet her før, men har sluttet.

Beboerne i intervjuene gir uttrykk for at Fornebu er et sted som fungerer godt uten daglig bruk av bil. Enkelte beboere bruker likevel bilen når de skal i butikken, og da særlig hvis de handler tunge ting. For det andre er det en nødvendighet for å kunne pendle under koronarestriksjoner, da kollektivtrafikk ikke har vært et alternativ.

Majoriteten av beboerne intervjuet har egen bil

Vi må tenke på HELE transporten. Ikke bare at man skal komme seg fra stasjon til stasjon, knutepunkt til knutepunkt. Man skal jo gjerne *hele* veien. Hvordan gjør man denne reisen sømløs og god?
- Per 68 år

tilgjengelig selv om den er i lite bruk. Det har ført til mangel på ledige parkeringsplasser på Fornebu, samtidig som man ser nye kjøpere etterspør boliger inkludert parkeringsplass, bare "sånn i tilfelle".

Et felles mål her på Fornebu er å redusere antall biler og bruken av dem. Gode tiltak som bildeling og bilkollektiv er nevnt som løsninger på dette. Blant de intervjuede er det god stemning for slike løsninger:

Det er nye tider for Fornebu, der løsningen ikke lenger er flere parkeringsplasser.

"En bil kan tjene flere. Vår generasjon er den siste som ser på bilen som et statussymbol"
Per 68 år

Kollektivtilbudet oppleves som velfungerende, særlig av beboere i Rolfsbukta. Der går bussen hele tiden, og stoppet er rett utenfor døra. Det som heller bekymrer beboerne her er at Fornebu fortsatt er litt tungvint å komme til.

"Fornebu må bli et annerledes sted å tilbringe søndagen. Det må bli lettere å komme hit"

En kvinne vi snakket med støtter planene om el-ferge til Aker bygge. Ettersom fergeovergangen er estimerte 12 minutter, argumenteres det for at en slik løsning vil kunne skape nye koblinger til arbeid i Oslo og gjøre Fornebu til et mer attraktiv boområde.

Når det gjelder Fornebubanen er alle ungdommene enige om at det ikke er noe de forholder seg til eller gleder seg til, siden de ser for seg å ha flyttet herfra innen den tid:

T-banen kommer i 2027!
Da er vi 22 år og bor ikke her lenger.
- Iris 15 år

Viktig innsikt for planprogrammet

- Beboerne på Fornebu bruker allerede lite bil, og er forberedt på at fremtiden er nesten bilfri. Det er likevel forbundet noe usikkerhet rundt frakt av varer. Løsningene for dette i "nullutslipps-Fornebu" bør kommuniseres tydelig slik at beboere blir betrygget.
- Planlegge for hele reisen, ikke bare fra stasjon til stasjon
- Sykkel fungerer godt på Fornebu, men flytårnet er ikke et sykkelmål pt. Bør planlegges inn i helhetlig sykkelrute

Forventninger er en del av hverdagen på Fornebu, men tidsperspektivet er annerledes for ungdommene enn for de eldre.

7 - Natur og grønt

*"Naturen er rett utenfor døra..."
Det er vakker natur her"
- Jenny 33 år*

Det kommer tydelig frem hos mange av beboerne at de er opptatt av naturen Fornebu har å by på. For noen er det naturen som har stått sentral i avgjørelse om å flytte hit.

Fornebu er et unikt sted med nærhet til fjorden og med store grønne områder. Dette tar beboerne seg stor nytte av og bruker det ofte til å gå turer og vandre i, særlig i Nansenparken. Slike gode naturområder vil kunne kompensere for det å eie egen hage, men ikke for alle. På Fornebu viser Andelshagen seg å være et godt alternativ:

"Andelshagen er luksus når man ikke har egen hage"

Her har man muligheten til dyrke og høste grønnsaker etter økologiske prinsipper i tillegg til retten på en andel av produksjon hver uke. Ikke minst er andelshagene en arena for sosialisering blant innbyggerne og spesielt en god (og kanskje den eneste) møteplassen for nærmiljøet under korona. Vi bør la oss inspirere av dette å se på muligheten til å etablere nye dyrkeområder, som potensielt kan utvide tilbudet og det sosiale fellesskapet på Fornebu.

Beboere har også kommet med innspill om et felles drivhus og muligheten til å kjøpe lokale grønnsaker-gjerne i form av et marked.

På Fornebu erfarer man altså at dyrkeprosjekter fungerer veldig godt, og som bidrar til å skape sosiale nettverk og lavterskel møteplasser i en jungel av utbygging og langdryge prosesser. Talen er likevel veldig klar fra de fleste vi intervjuet at man for all del

må bevare grøntområdet så mye man kan, for å ikke miste det som gjør Fornebu attraktivt i utgangspunktet.

Det er rettet en del skepsis til all byggingen som foregår på Fornebu. Den friske luften på Fornebu er også høyt verdsatt, og settes i kontrast til Oslo og resten av Bærum. For beboerne henger den friske luften tett sammen med naturområdene.

Hvis naturen her blir utslitt vil det, i følge en beboer, ikke lenger være et attraktivt sted å bo.

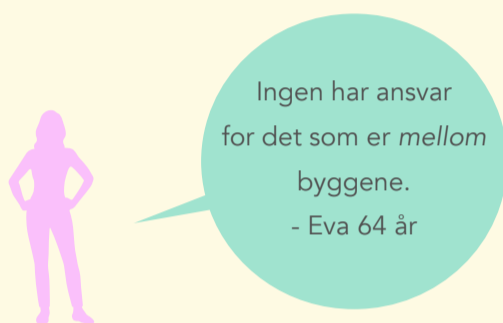
Nullutslipp er fint og flott, men vi har masse vernede fuglearter og planter. Vi må bevare den naturen vi har og biomangfoldet.

Viktig innsikt for planprogrammet

- Bevare så mye uberørt natur som mulig
- Legge tilrette for andelsdyrking som man nå allerede har testet at fungerer godt på Fornebu
- Balansere grøntarealer godt med utbygging

8 - Boligbygging og boligområder

De fleste av beboerne vi intervjuet er i godt voksen alder og bor i nyere leilighetsbebyggelse på Fornebu. Mange har voksne barn som har flyttet hjemmefra før de selv flyttet hit, og her ser de for seg å bli boende på ubestemt tid. Dette henger sammen med at leilighetene ligger praktisk til for kollektivtrafikk, og at tilbudet for deres aldergruppe er god gjennom de sosiale nettverkene, der mange deler denne livssituasjonen.

Flere av beboerne kritiserer likevel hvordan Fornebu er planlagt som boligområde så langt. De opplever at det er bygget lukkede områder, og uten noe liv i første etasje. En kvinne, som er aktiv i de sosiale nettverkene og kjenner mange av sine naboer, opplever på tross av dette at det ikke er tenkt godt nok ut hvordan man kan skape trivsel utenfor boligen. En småbarnsfar har samme oppfatning. Områdene rundt boligene er en del av bo-opplevelsen, mener han, og det er mye lærdom å ta med seg når ny utbygging skal skje rundt flytårnet. Samtidig har han flyttet hit nettopp fordi det oppleves som trygt for barn, når man sammenligner med Oslo sentrum. Men han savner steder der både han og barna kan ha det gøy.

Av ungdommene vi møtte var det bare én som bodde i leilighetsbygg, resten bodde i eneboliger og var derfor ikke bevisste behovet for tilbud mellom byggene siden de stort sett benyttet kjellerstuer og hager for å henge ut. Ønsker man å gjøre nybygde leilighetsområder attraktive også for familier med ungdommer, kan plassering av ungdomsskole og aktivitetsarenaer for denne aldergruppen bidra til å gjøre det attraktivt.

På spørsmål om det kan ligge boliger i 1. etasje, svarer de fleste at de heller ønsker byliv og næring. Skal boliger ligge i 1. etasje må det være høyere enn gateplan og gjøres mer attraktivt å bruke nærmiljøet, også for besøkende.

"Fortetting" er et skremmende ord, og forbindes ikke med mer byliv, men derimot færre fellesrom og flere "vegger av bygg". Beboerne understreker viktigheten av å bevare kvaliteter som sollys og legge opp til felles bakgårder. En beboer trekker også frem at det bør brukes flere farger i utbyggingen av Fornebu, ettersom området oppleves som grått og kjølig i dag. En løsning vil være mere grønt, grønne tak og områder, som vil kunne skape bedre luft. Deleløsninger, innendørs sykkelparkering, gode muligheter for lading av el-bil og felles lokaler til arrangementer blir trukket frem som viktige for å sikre bokvalitet utover boligen i seg selv.

På spørsmål om man ønsker egne grøntarealer fremfor lett tilgjengelige felles parker og grønne rom, er det noe varierende oppfatninger. Flere setter pris på egen balkong, men er mer opptatt av å kunne ha det grønt i nærområdet enn tilgang til egen hage.

"Vi bygde platting i hagen, fordi det uansett er så kort til parken" - Jan 45 år

Viktig innsikt for planprogrammet

- Planlegging av områdene mellom boligene er viktigere enn selve boligtypen.
- Aktive 1. etasjer kan skape det bylivet man per nå savner på Fornebu
- Hva boligene har tilgang på av fellesarealer og deleløsninger bidrar til opplevelsen av boligen i seg selv.

9 - Næring, byliv og funksjoner

Ungdommene på Hundsvund bruker Fornebu S aktivt som møtested etter skoletid. De ønsker seg mer butikker som for eksempel Zara. Også det kommersielle tilbudet for den yngre generasjon kan derfor tolkes som minimalt, siden de også drar til Oslo eller Sandvika for å handle, heller enn å bli værende på Fornebu. Det er viktig å gjøre plass til byliv som appellerer til yngre, og særlig kaféer og sitteraealer som man kan sitte på i store gjenger og som gir rom for litt "bråk".

"Flere tilbud på Fornebu vil føre til at flere ønsker å flytte hit"
- Ling 35 år

Selv om beboerne oppfatter tilbudet til ungdommene som enten svakt eller ikke-eksisterende, viser det seg å være en generell oppfatning at Fornebu mangler tilbud på tvers av aldersgrupper. Behovet for flere tilbud har, i følge beboere, økt i tråd med tilflyttingen til området. En mor med småbarn forteller:

"Vi må reise til Sandvika for å få sønnen vår på kulturskole. Dette er alltid midt i rushtrafikken, så vi har endt opp med å ikke dra. Jeg skulle ønske vi fikk en kulturskole på Fornebu".

"Vi skulle hatt en kino"

Ungdommene reiser gjerne til Sandvika for å dra på kino, men skulle ønske at Fornebu også skal kunne tilby dette. Flere beboere savner et større serveringstilbud. Det kan være et bakeri, et spisested som er fint for familier, en enkel kaffemulighet tilknyttet Nansenparken eller et matmarked. I følge ungdommen er det derimot nok av kaféer med "gamle folk" på Fornebu og forteller at de heller ønsker seg noe "digg og billig fastfood", og et sted hvor de føler seg velkommen.

"Punkt" ble bygget som en midlertidig møteplass og er et godt sted for å høste innspill til varige tiltak. En beboer beskriver stedet som en fin plass der barna kan løpe rundt eller sparkesykle på skaterampen. Fornebu Yoga holder også til her, men med sprengt kapasitet, noe som også bekrefter behovet for et mangfold av tilbud. For ungdommene på Hundsvund var det knapt noen som hadde vært innom "Punkt". De opplevde tilbudet der som veldig begrenset, og som at det ikke hadde noe med dem å gjøre.

Ønsket om lokaler til ulik bruk er etterspurt blant mange av de intervjuede. Det reflekteres rundt eksisterende bebyggelse som står tomt, og som kan få midlertidig liv. OBOS felleshus brukt av en beboer til bursdagsfeiring fordi hun selv ikke hadde plass til dette i egen bolig. Dette var en positiv erfaring, og hun ønsker seg flere slike muligheter.

"Det er mest for gamere, og du må sikkert selge leveren din for å få noe mat der!"
- Ole Martin 15 år

Viktig innsikt for planprogrammet

- Det må tilrettelegges for en mangfoldig næring, men med hovedfokus på ung aktivitet.
- Flerbrukslokaler og å ta i bruk eksisterende bebyggelse forskjellige arrangementer er en god måte å aktivisere sosial tilhørighet underveis i utbygging
- Ungdom trenger steder å være hvor det koster lite å bli lenge

10 - Bibliotek som møteplass

“Et bibliotek må funke for alle”

I intervjuene og verkstedet med ungdom har vi spurt konkret inn etter innspill og tanker rundt et nytt bibliotek på Fornebu. Alle er positive til dette. Et bibliotek vil kunne være akkurat den samlende identitetsmarkøren som skaper nye sosiale nettverk og tilhørighet til Fornebu som nabolag og hjem. Folk er samstemte om at et bibliotek må romme mange funksjoner, være et lavterskel sted å møtes på tvers av grupper, og bør nesten alltid være åpent. På mange måter kan et nytt bibliotek svare på flere av de uttalte behovene som folk har, på tvers av generasjoner.

Å skape en møteplass for alle handler om å legge til rette for at folk kan fylle rommene og potensialet med sine interesser. Lokalene i biblioteket bør derfor egne seg til mangt:

“Det må være romslig, mye luft i lokalene. Kroker til å jobbe i og lese. At man kan la barna holde på med noe ett sted, mens de voksne kan ta en kaffe og lese et annet sted. Da blir det garantert en møteplass folk vil bruke.”
Jan 45 år

En eldre kvinne er mer opptatt av at et bibliotek kan bli et fint sted å sitte og lese avisen. Hun synes også det bør være åpent på søndager, og et sted man kan stikke innom med barnebarna. Hun synes Drammen bibliotek har blitt veldig bra, der tilbyr de foredrag og arrangementer og det har blitt en viktig møteplass.

Plasseringen av biblioteket er viktig. Den må være sentral, men behøver ikke å være tett på eller i kombinasjon med andre funksjoner så lenge man har muligheten til å kjøpe mat og drikke i nærheten eller i selve biblioteket. Ungdommene er særlig opptatt av at biblioteket *ikke* bør ligge i kombinasjon av en skole. De ønsker heller et annet sted å dra etter skolen.

Et bibliotek vil også kunne tilby diverse muligheter til et økende antall ungdommer som har behov for etterskoletid.

Det midlertidige og innbyggerinitierte biblioteket som finnes på Fornebu S er et tydelig symbol på ønsket om en biblioteksfunksjon på Fornebu. Vi tror det finnes viktige ressurser i menneskene involvert her, som bør være med videre i den detaljerte planleggingen av et nytt bibliotek på Fornebu. En beboer foreslår også å benytte eksisterende bebyggelse på Fornebu til å skape flere midlertidige bibliotek og møteplasser. I tillegg bør man sørge for at folk fra *alle* demografiske og sosiale grupper får gi sine innspill til hvordan biblioteket skal bli.

Viktig innsikt for planprogrammet

- Et bibliotek bør først og fremst tenkes som et møteplass med et sammensatt tilbud av aktiviteter og bruksområder
- Biblioteket bør ikke legges i samme bygg som ungdomskole.
- Spisset medvirkning til utforming av bibliotekets funksjoner bør gjøres i tidligfase.
- Man kan etablere midlertidig biblioteks- og møteplassfunksjoner i eksisterende bebyggelse for å teste og samskape med befolkningen frem mot ferdigstilling av nytt bibliotek

11 - Oppsummering

Fornebu som nabolag

Fornebu oppfattes på mange ulike måter avhengig av hvem man snakker med. For mange er det et sted med sterk tilknytning til fortiden. For noen er de grønne kvalitetene selve trekkplasteret for å bosette seg og ferdes her, mens for andre er det det urbane og fremtidsrettede som frister. For de yngre som vokser opp her, er fremtidens Fornebu et fjernt konsept som de ikke ser seg selv som en del av.

Siden planprogrammet for Flytårnet innebærer fortetting, er det viktig å se på Fornebu generelt som et *hjem* og et nabolag for fremtidige beboere. Erfaringen som de eksisterende beboere på Fornebu sitter på, preges av stor etterspørsel etter mer *liv mellom husene* og en mer samlende stedsidentitet. Ved å legge til rette for sentrale funksjoner som kan tilby noe for alle, på tvers av alder og interesser, vil man kunne i større grad oppnå et sted som innbyggerne kan være med å gi liv til.

Dagens erfaringer bør forme fremtidens planer

Mye av arealet rundt Flytårnet, med unntak av kunstnergaten, oppleves som identitetsløst og lite inviterende for myk ferdsel. Derfor er det viktig å se Fornebu som et helhetlig nabolag, og bygge på erfaringene som eksisterende beboere har gjort seg i de senere år. På denne måten kan Flytårnområdet oppfylle behov og bli et attraktivt sted, både for nye tilflyttere og de som allerede har bodd på Fornebu en stund, og som har følt behovet for aktiviteter og gode møteplasser på kroppen.

"Fornebu er et fantastisk sted! Her er 5-minuttersbyen!"

"Fornebu er nesten som et feriested" Vi trenger ikke ta bussen til byen. Men vi trenger flere steder å treffes.
- Nina 65 år

